

Bizonyos aránytalanságoktól eltekintve, a könyv értékes ismeretek forrása lesz a magyar nép történelméről, kultúrájáról és tudományáról.

Jurij Guszev

A Jordánszky-kódex.

Helikon Kiadó, Budapest, 1984.

I. (Az Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtárban őrzött, 1516–1519 között készült MSS. II.1. jelzetű kódex hasonmása. A hasonmás kiadást Szántó Tibor gondozta.) 196 lev.; II. Csapodi Csaba: *A Jordánszky-kódex.* (A kísérőtanulmány a Jordánszky-kódex hasonmás kötetének melléklete.) 17 l.; III. *A Jordánszky-kódex. Magyar nyelvű bibliafordítás a XVI. század elejéről 1516–1519.* Az Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtárban őrzött MSS.II.1. jelzetű kódex szövegének olvasata. (A kiadványt tervezte: Szántó Tibor. A szöveget gondozta: Lázs Sándor. A szövegűségeit ellenőrizte: Ács Pál.) 236 l.; IV. *Utószó és szómagyarázatok a Jordánszky-kódex olvasatához.* (Az utószót és szómagyarázatokat Lázs Sándor írta. A kísérőfüzet a Jordánszky-kódex olvasat kötetének a melléklete.) 33 l.

Az utóbbi évek magyar könyvkiadásának egyik legparádásabb terméke, a részleges bibliafordítást tartalmazó Jordánszky-kódex kiadása némi gondot fog okozni a címleíróknak és bibliográfusoknak, mivel a négy egységből álló műnek nincs igazi címlapja. A fenti főcímet a köteteket összefogó dobozról vettük, az egyes egységeknél pedig a szükséges adatokat a kolofonból pótoltuk.

A magyar hasonmás-kiadások történetében mind technikai, mind könyvművészeti szempontból a Jordánszky-kódexé bízvást az első helyre sorolható. Szántó Tibor, annyi korábbi művészi könyv, s köztük számos hasonmás kiadás tervezője ezúttal is remekelt, sőt felül is múlta eddigi teljesítményeit. A kódex lapjainak a reprodukálása kifogástalan; egyik legszebb magyar nyelvű kódexünknek valóban hű mását tarthatja ezután bárki a kezében. A kódex eredeti kötésének sajnos csak egy része maradt fenn, de ennek alapulvételeivel, a megmaradt hátsó kötéstáblát reprodukálva és megfelelő vereteket és csatokat tervezve, sikerült egy, az eredetinek az illúzióját keltő, ízléses – luxus-jellegű, de mégsem hivalkodó – kötést készíteni. Bibliofil szempontból a hasonmás-kötet bátran kiállhatja a versenyt a nemzetközi mezőnyben is.

Az irodalomtörténetet természetesen ennél is jobban érdekli a kiadás tudományos jelentősége. Elsőrendű nemzeti feladat, hogy valamennyi magyar nyelvű középkori kódex hasonmás-kiadásban álljon a kutatás rendelkezésére, ami egyúttal azok fennmaradásának a biztosítéka is. 1984-ig nyolc kódexről készült ilyen kiadás, a Helikon Kiadó áldozatkészségéből a Jordánszky-kódex a kilencedik a sorban. Mivel terjedelmes és nagy formátumú kéziratról van szó, s így a kiadása is költségigényesebb, mint a legtöbb magyar kódexé, a vállalkozás még inkább üdvözlendő. Egyedül azt sajnálhatjuk, hogy a hasonmás leveleinek egységes méretre való körülvágása következtében a jobb felső sarokban lévő eredeti folioszámok helyenként – ha kis mértékben is – megcsonkult. Csapodi Csabának a hasonmás-kötethez külön füzetben csatolt kísérőtanulmánya tájékoztatást ad a kódex történetéről, állományáról, tartalmáról, s összefoglalja az eddigi kutatások eredményeit.

A szöveg olvasatát tartalmazó kötet a tudományos hitelesség és a könnyen olvashatóság igényét próbálja egyesíteni. Középkori magyar szöveg esetében ez maradtalanul sohasem sikerül, a szövegkiadó ilyenkor csak az optimális kompromisszumra törekedhet. Meggyőződésünk szerint a jelen esetben ez sikerült, noha valószínű, hogy a nyelvtörténet kutatói az átírás egyes elveit vitatni fogják. A nyelvtörténet bűvárainak azonban úgyis az eredeti alapján kell majd dolgozniuk, amely most rendelkezésükre áll.

A régi magyar nyelv iránt érdeklődő olvasó, de a bibliafordítás irodalmi színvonalát, stílári értékeit és filológiai kérdéseit vizsgáló irodalomtörténész is teljes megelégedéssel forgathatja a Lázs Sándor gondos munkájával készült átírást. Ennek elveiről és módszeréről Lázs Sándornak az olvasat-kötethez tartozó, külön füzetben megjelent utószava tájékoztat, melyhez ugyanő a szükséges szómagyarázatokat és tárgyi jegyzeteket is csatolta.

A Jordánszky-kódex számos kérdése e kitűnő kiadás után is megoldatlan maradt. A szöveg eredetére, utóéletére, a fordítás készülésének és a kódex másolásának a helyére, rendi hovatarozására, valamint a bibliai könyvek sajátos válogatására vonatkozóan továbbra is bizonytalanságban vagyunk. A hasonmás-kiadásnak nem is lehetett feladata minderre megnyugtató feleletet adni. Annál inkább várhatjuk, hogy a kiadás birtokában, arra építve belátható időn belül megszületnek majd a remélt új kutatási eredmények.

Klaniczay Tibor

József Attila összes versei. 1–2.

Közvetési: Stoll Béla. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1984. 619, 629 l.

A kiadványnak első pillantásra két jellegzetessége ötlük szemünkbe. Az egyik: az első József Attila kritikai kiadás mintegy jó három évtizede már elhagyta a sajtót, de ez az újabb nem a réginék javított és bővített vagy átdolgozott változata, hanem teljesen új vállalkozás, amely eltérő elvek alapján, más módszerekkel készült, s megszületésével a harminc év előtti kiiktatja a használatból. Az 1952-ben, majd 1955-ben napvilágot látott szövegkiadás készítése egybeesett az életmű tudományos feldolgozásának voltaképpen kezdeteivel. Az akkori feladat egy „friss” hagyaték összegyűjtése, rendezése volt, az alkotó halálának tizedik évfordulóját követően, az ilyen munka minden buktatójával együtt. Színvonalá tehát szükségképpen a József Attila-kutatás hőskori állapotát tükrözte.

Az új tudományos szöveggondozás készítője számára e régi kiadvány nyersanyagul szolgált. Eredményeit kamatoztatta, hiányosságaiból és hibáiból hasznos tanulságokat vont le. Alapul vette, de azért, hogy legyen mitől elrugaszkodnia. Az elrugaszkodás lendületvételét egy egész sor körülmény segítette: az a nagyszámú verskézirat, amely 1955 óta előkerült; az eltelt évtizedekben kibontakozott József Attila-kutatás (ezen belül a filológia és textológia) eredményei, amelyek lehetővé tették, hogy a szerkesztő sok ponton felülbírálja, korrigálja, pontosítsa az első kritikai kiadás adatait; ezek a kiadványok, amelyek kitűnő segédanyagul kínáltak egy megbízható, új szöveggondozás elkészítéséhez (levelezéskötet, kéziratkatalógus, dedikáció-